1

Аугсбург, май 1935

Беше десет без нещо сутринта. Спалните на господарите бяха оправени, а баните – почистени. Всичко беше подготвено за обяда. Сега служителите имаха време да пият кафе с мляко и да похапнат нещо в кухнята. Полагаше им се – бяха на крак още от пет и половина в ранни зори.

– Ето го най-после и пощенския с велосипеда му – рече Аугусте, която стоеше до кухненския прозорец и се взираше към алеята, водеща до Тъкачната вила.

– Всеки път оставя Тъкачната вила последна. Та господарите да си получат пощата чак на обяд! – промърмори готвачката Фани Бруненмайер.

– Ще взема днес да го попитам дали работи към държавната поща, или е зачислен към охлювите – обади се Хумберт.

Хана тъкмо се канеше да постави на масата панера с хлебчета, останали от господарите, но се спря уплашена:

– Много внимавай, Хумберт – страхливо го предупреди тя. – С него шега не бива – приказват, че вече е докладвал за други хора.

Старият дружелюбен пощальон се бе пенсионирал преди половин година и всички обитатели на Тъкачната вила съжаляваха за това. Заместникът му беше от друго тесто. Беше млад, още нямаше трийсет, слаб като вейка, блед и вечно намусен. Освен това беше убеден партиец, един от първите националсоциалисти, както обичаше да се перчи. Вероятно по тази линия беше получил назначението си в държавните пощи.

– Преди нямаше да вземат такъв глупак! – заяви Фани Бруненмайер. – Три пъти седмично ни носи писма, адресирани до други хора, а един господ знае къде отнася нашата поща!

Най-неприятното на „пощенския“, както го бяха кръстили, обаче беше демонстративният му хитлеристки поздрав. Всеки път при влизане в двора на Тъкачната вила той опъваше високо ръка и насечено изреваваше „Хайл Хитлер!“, което можеше да бъде чуто чак надолу до улица „Хагщрасе“. Ако човек не отговореше подобаващо на задължителния поздрав, пощальонът ставаше доста враждебен. Онзи ден заплаши Хана, която му отвърна с любезното „Дал Бог добро“, че скоро и закостенелите католици ще бъдат вкарани в правия път. Това беше смешно, разбира се, но оказа своя ефект върху страхливата Хана.

– Вече е на двора – съобщи Аугусте.

Хана пооправи престилката си и се забърза да отвори вратата, но Хумберт я задържа.

– Не ти! – категорично заяви той. – Аз ще отида и ще го посрещна подобаващо.

– Моля те, Хумберт, недей – помоли тя. – Не бива да се захващаш с такъв като него.

– Тогава аз ще отида – рече Лизл и покри каната с ватиран калъф, за да не изстине горещото кафе.

Това обаче не се хареса на Фани Бруненмайер, защото Лизл се ползваше със закрилата ѝ и вече почти беше приета за нейна заместничка.

– Ти пък съвсем няма да идеш, Лизл! – заповяда тя. – Назначена си за готвачка, а не за домашна прислужница.

Аугусте завъртя очи, тъй като усети, че нещата ще опрат до нея. От близо две години тя отново работеше в Тъкачната вила, понеже Герти напусна, а двете ѝ заместнички изобщо не се понравиха на многоуважаемата госпожа Елизабет. Аугусте се гордееше и беше щастлива от това стечение на обстоятелствата и беше твърдо решена да запази мястото до края на живота си.

– Аз ще ида – каза тя. – На мене нищо не може да ми направи. Ще кажа учтиво „Хайл Хитлер“, а ако иска да си вдигна нагоре дясната ръка, ще го информирам, че в момента ме мъчи артритът и дори не мога да си почеша носа.

Беше крайно време, защото пощальонът вече влизаше с колелото си в двора и настойчиво дрънкаше със звънеца. Хумберт застана намръщен на прозореца до Хана, за да наблюдава случващото се. Лизл също се присъедини, само Фани Бруненмайер остана на стола си, понеже краката ѝ отново се бяха подули и ѝ беше трудно да се изправи.

– Вече изпъва ръка – рече Лизл. – А още не е слязъл от колелото.

– Божке! – извика Хана. – Това няма да свърши добре!

– Не мога да повярвам! – възкликна Хумберт. – Изтърва кормилото. Страхотно! Право в цветната леха. И здраво си халоса главата на ръба!

– Всичките писма се пръснаха по двора! – каза Хана и изплашено закри уста с ръка.

Фани Бруненмайер не желаеше да пропусне тази гледка и се втурна към прозореца въпреки болните си крака. Велосипедът наистина лежеше на земята, а „пощенският“ седеше до него, хванал се с две ръце за главата. При падането двата чувала с пощата, закрепени отзад на багажника, се бяха отворили и бяха изтърсили част от съдържанието си.

– Пресвета Дево! – чу се изплашеният вик на Аугусте. – Ударихте ли се?

Пощальонът не я удостои с отговор. Зарови в джобовете на куртката си за кърпа, защото носът му кървеше. Аугусте вече бе слязла по стълбите, за да се притече на помощ на ранения.

– Знаете ли какво ми хрумна току-що? – заприказва тя, наведена над велосипеда. – При колело с толкова тежък товар на човек са му нужни и двете ръце, за да държи кормилото, иначе лесно ще загуби равновесие. Първо трябва да слезете, за да имате твърда почва под краката, преди да направите хитлеристкия поздрав…

– Това няма нищо общо! – загълча пребилият се зад носната си кърпа. – Имаше нещо на пътя. Подхлъзнах се на него!

– Ами не виждам нищо на пътя – отговори Аугусте. – Почакайте, ще ви помогна да съберете писмата…

– Долу ръцете от пощенските пратки! – скара се раненият и се изправи с усилие. – Подлежат на пощенска тайна. Донесете ми мокра кърпа.

Аугусте продължаваше да се преструва на сериозно изплашена и да демонстрира готовност да помогне.

– За носа ви, нали? Пресвета Дево! Толкова е подут! Дано не е счупен! После ще ви остане гърбица…

– Мокра кърпа! – настоя пощальонът и свали носната кърпа, за да опипа носа си. Действително беше подут.

В кухнята тържествуваха злорадо. Накрая Хана се смили, взе чиста кухненска кърпа от шкафа и я намокри на чешмата.
– Парцала за миене щеше да е достатъчен – отбеляза Хумберт.
– Стига, как можеш да си толкова лош! – сгълча го тя и излезе, за да занесе кърпата на Аугусте.
После всички загледаха през прозореца как „пощенският“ си избърса лицето, опипвайки постоянно носа си, а сетне се зае да изправи отново велосипеда си, чийто преден калник беше изкривен. За жалост, той подпря колелото на стената и вече не можеха да го наблюдават от кухненския прозорец. Видя се само мократа кърпа, която той хвърли в краката на Аугусте. След това събра писмата си и ги стисна под мишница, за да ги натъпче обратно в пощенските чували.
– Ами пощата за Тъкачната вила? – чу се невъзмутимият глас на Аугусте.
– Не можете ли да изчакате?
– Просто питам…
– Това ще има последствия – заплаши той. – Гарантирам ви. Беше ми заложен капан. Имаше нещо на пътя!
– Нищо не видях, мога да се закълна. Благодаря за пощата. Не е много. Да не би да сте забравили нещо?
– Това ще има последствия… – разгневено повтори пощальонът.
– Сигурно – без капка смущение продължи Аугусте и се запъти към стълбите с писмата в ръка. – Не го вземайте на сериозно и в бъдеще внимавайте повече. Да, и „Хайл Хитлер“ със закъснение…

– Това сега беше излишно – отбеляза Фани Бруненмайер от прозореца на кухнята и се извърна с пъшкане, за да седне отново на стола си.

– Отпраши с колелото – осведоми Лизл. – Как само върти педалите! Страшно е вбесен.

– Дано да няма неприятности – въздъхна Хана. – Ако господарите бъдат докладвани заради нас…

– Бъзла такава! – рече Хумберт и я прегърна през раменете, за да я успокои. – Нека първо да закусим, че кафето ще изстине.

Аугусте се върна в кухнята с доволна физиономия.

– Така става в живота – каза тя подсмивайки се. – Който вири нос много нависоко, го блъсва в нещо. Казах на Кристиан бързо да измете двора.

После се завтече към мивката, за да си измие ръцете, и седна на своето място. Другите също се настаниха около кухненската маса. Вече нямаше много време. Готвачката трябваше да се погрижи за обяда, Хумберт – да подреди масата в трапезарията, а Аугусте я чакаше работа, щом Йохан, Хано и Шарлоте се върнеха от училище.

– Защо трябва Кристиан да мете двора? – поинтересува се Фани Бруненмайер.

Аугусте вече беше захапала хлебчето с масло и го топеше в кафето.

– Защото има чакъл.

– Чакъл?

– Мили боже – уплашено викна Лизл. – Днес сутринта Кристиан искаше да запълни двете дупки на алеята. Сигурно от количката му се е изсипала част от чакъла…

– Тогава пощенският… – заекна Хана. – Тогава горкият човек в края на краищата се е подхлъзнал на чакъла…

Хумберт остави чашата си, понеже за малко не се задави от смях.

– Точен човек е Кристиан – разсмя се той. – Изглежда все един такъв тих, а е дълбока вода!

– Но той не го е направил нарочно! – възмути се Лизл. – Моят Кристиан никога няма да постъпи така!

Хумберт махна с ръка и посегна към парче пушена шунка, за да го постави върху разрязаното си хлебче.

Фани Бруненмайер погледна към кухненския часовник, а сетне се огледа:

– Къде всъщност е Елзе?

Действително, Елзе не се беше появила за втората закуска. В суматохата изобщо не бяха забелязали. В повечето случаи тя и без това спеше на масата и трябваше да я будят за ядене. Елзе остаряваше, вече едва успяваше да оправи една стая, а в тупането на килимите отдавна не вземаше участие. Но в Тъкачната вила не отстраняваха служителите поради старост. Елзе беше една от тях, работеше каквото можеше, седеше с останалите в кухнята и както преди обитаваше стаичката горе под покрива.

– Рано сутринта още беше тук – каза Хумберт.

– Така беше. Заедно се качихме на първия етаж – обади се Аугусте. – После тя отиде да оправя леглата в стаите на многоуважаемите господари, а аз – в пристройката, за да приготвя децата за училище.

Хана бе подредила червения салон и зимната градина, където снощи седяха господарите. Мъжката стая от дни не беше използвана. В стаите на „младите господари“ – Доротеа и Леополд – трябваше само да се позабърше прахът. В момента те стояха празни. Миналата година Лео завърши гимназия и сега следваше музика и композиция в Мюнхен. Сестра му Додо – за ужас на майка си – напусна училище малко преди матурите, за да се посвети на обучение за летци в Берлин – Щакен. Скъпия курс заплати леля Елвира, която междувременно прекрасно се приспособи към живота в Тъкачната вила и беше въодушевена от амбицията на Додо да лети.

– Ще отида да проверя – рече Хана и бързо допи чашата си. – Елзе сигурно е заспала някъде.

– Как пък не може да се стегне! – загълча Фани Бруненмайер. – По-млада е от мене с цели осем години, а се държи като грохнала старица!

Дългогодишната готвачка в Тъкачната вила още преди две години прехвърли седемдесетте, но продължаваше да управлява кухнята със здрава ръка, надзираваше своята „наследница“ Лизл по време на работа и се намесваше винаги щом сметнеше, че се налага. Само краката ѝ създаваха грижи. Коленете ѝ постоянно се подуваха и я боляха, стъпалата също вече не искаха да я слушат и тя можеше да върви единствено обута в широки филцови пантофи.

– Така става, когато петдесет години си стояла до печката – казваше тя начумерена.

От терасата се дочу звънец – беше за Аугусте, която се надигна с въздишка. Там се припичаха многоуважаемата госпожа Елизабет и съпругът ѝ и вероятно тя искаше още една кана лимонада и прясно изпечени бисквити. Когато Аугусте вече беше при вратата за преддверието, в коридора за прислугата се появи Хана, водейки за ръка напълно отчаяната Елзе.

– Ето те и тебе, Елзе! – подвикна Аугусте. – Къде се скри? Липсваше ни.

Елзе изхълца и изтри сълзите с опакото на ръката си.

– На стари години да ми се случи това… – захленчи тя. – Дано само никой не разкаже на многоуважаемия господин. Ще потъна в земята от срам пред него…
– Първо изпий едно кафе с мляко, Елзе – зауспокоява я Хана. – Никой нищо не е видял, защото те намерих точно навреме.

За свое голямо съжаление, Аугусте нямаше възможност да задава повече въпроси, трябваше да побърза, понеже многоуважаемата госпожа Елизабет не беше от търпеливите. В кухнята обаче научиха, че след като се уморила от оправянето на леглата, Елзе заспала. Хана я намерила да хърка сладко в леглото на многоуважаемия господин.

– Докъде я докара! – възмути се Фани Бруненмайер. – Ако многоуважаемият господин те беше заварил там, имаше да се чуди и мае!

Елзе седеше до масата оклюмала и слушаше утешенията на Хана, пиеше на големи глътки кафе без мляко и за сетен път уверяваше, че това със сигурност няма да се случи никога повече.

– Вече се пробудих – заяви категорично тя. – Това беше предупреждение от Бог да се взема в ръце.

В другия край на масата седеше Кристиан, който дояждаше последното хлебче и замислено пиеше кафето си с мляко. Чувстваше се гузен, защото беше разбрал каква каша е забъркал.

– Хвърлих в количката няколко лопати чакъл в повече – призна той. – Препълних я на два пъти, понеже не ми се правеше и трети курс. Като заобиколих цветната леха, част от товара се изсипа по двора. Смятах веднага да помета, но после видях, че жребецът пак е съборил оградата, и тогава…

– Всичко е наред, Кристиан – успокои го Лизл, която вече стоеше до печката, за да запържи лука за гулаша. – Ти нямаш вина, че глупакът не може да кара колело.

– Ами ако се оплаче? – притесни се Кристиан. – След като и без това вече ни е нарочил… Нали помниш какъв цирк направи през април, че не сме окачили знамената с пречупените кръстове?
Действително, отначало бяха забравили да развеят знамената по случай рождения ден на фюрера, но после поправиха грешката. Семейство Мелцер също трябваше да се съобразява с новия режим, здраво сграбчил страната в хватката си. Дори и само заради фабриката – едва оцеляла в икономическата криза – която не би имала никакъв шанс да получи поръчки, без да покаже тясна обвързаност с националсоциализма. Лоши неща станаха преди две години, когато Адолф Хитлер беше избран за райхсканцлер, а малко след това националсоциалистите спечелиха мнозинство на парламентарните избори. Само след няколко дни навсякъде започна „Националната революция“, както я наричаха нацистите. И в Аугсбург се стигна до множество арести. Казваха му „превантивно задържане“, когато неудобните за нацистите през нощта или посред бял ден биваха изпращани в затвора „Катценщадел“, а оттам – в концентрационния лагер в Дахау. Пострадаха уважавани граждани: градски съветници от социалдемократическата и от комунистическата партия, профсъюзни дейци, но също и обикновени работници. Откараха хора и от Мелцеровата текстилна фабрика, като за повечето от тях липсваше информация до ден днешен. С помощта на добри приятели семейство Мелцер успя да спести концентрационния лагер в Дахау единствено на господин Винклер, когото бяха отвели в затвора още в самото начало.

Но нацистите го пуснаха от „Катценщадел“ едва след четири седмици. Позволиха на многоуважаемата госпожа Елизабет да вземе съпруга си, а Хумберт отиде да ги прибере с колата.
Хумберт още не можеше да забрави как изглеждаше освободеният затворник.
– Беше отслабнал – разказа той. – Със сплъстена коса и насинено лице. Бяха го били. Бяха го ритали с ботуши в лицето. Всеки закоравял престъпник получава по-добро отношение от нещастниците, които в момента отвеждат нощем в мъглата.
Оттогава господин Винклер живееше в Тъкачната вила като затворник, вече не смееше да излезе в града и прекарваше времето си със семейството. Най-много да отиде до конюшните на лелята, където децата му се учеха да яздят. А вечер – така разказваше Аугусте – пишел някаква „учена книга“. Вече не биваше да се появява във фабриката, където преди отговаряше за счетоводството.
– Срамота – често повтаряше Фани Бруненмайер. – Комунистическите идеи на господин Винклер винаги са били за добро. Добър човек е, и на мравката път прави.
– Мисля, че трябва да сме щастливи, че изобщо пак е сред нас – отбеляза Хумберт.
След първоначалната уплаха всички внимателно се пригодиха към новите условия. Нямаше как – животът трябваше да продължи. Нещата във фабриката потръгнаха: назначиха нови работници, а дълговете бяха изплатени. По-кратките смени обаче останаха – текстилната промишленост далеч не беше в толкова добро състояние, колкото други браншове в Аугсбург, на първо място сред които концернът МАН, където се наложи да се въведат и допълнителни смени. Но никой от служителите в Тъкачната вила вече не се притесняваше, че ще трябва да смени господарите или че ще изгуби работното си място. Вместо това готвачката беше щастлива, че пак може да гребе с пълни шепи и да глези господарите си с каквито ястия пожелае. Сега на нея ѝ се предостави най- вече възможността да предаде кулинарните си умения на Лизл, която от четири години бе омъжена за градинаря Кристиан. Засега там не беше се появило малко човече и това радваше Фани Бруненмайер, защото в противен случай Лизл сигурно щеше да се откаже от работата в Тъкачната вила. Щеше да е жалко, тъй като тя притежаваше кулинарен талант.
– По-добре не си раждайте деца – казваше готвачката. – И двамата имате хубава работа, няма време за отглеждане на дете.
Всички обаче знаеха, че Лизл и Кристиан много искаха дете. Само че щъркелът все не искаше да кацне при Лизл.

Днес Кристиан се беше разбързал да излезе в парка, за да засади пак цветните лехи до терасата. Затова в кухнята останаха единствено Елзе, Лизл и Фани Бруненмайер. Лизл пъхна под носа на Елзе дъската с пресен лук и кухненския нож, за да има някаква работа и да не заспи отново. Фани Бруненмайер седеше до масата и правеше кнедли, като постоянно топеше ръце в тенджера с вода, та да не лепне тестото по пръстите ѝ. Лизл добавяше продукти към гулаша, чийто аромат вече се носеше из цялата кухня.

– Да не забравиш индийското орехче, Лизл – напомни готвачката. – Една щипка само, но не може без него. Прекалила си с чесъна, през цялото време ми дразни носа.

– Ох, боже – въздъхна Лизл. – Боях се, че така ще стане, но вече съм го сторила.

Елзе накълца послушно лука и се изправи, за да занесе дъската на готвачката. Тя му хвърли един поглед и отбеляза, че е можело да го нареже по-ситно за салатата.

– В двора влезе кола – съобщи Елзе.

– Сигурно е многоуважаемият господин – предположи Лизл. – Доста е подранил днес…

– Това не е колата на многоуважаемия господин – прекъсна я Елзе. – Идват гости.

– Гости? – промърмори готвачката. – Като че ли го очаквах. Направих малко повече кнедли, а гулаша трябва някак да го разделим. Кой е, Елзе? Виждаш ли от прозореца?

Елзе се отправи към прозореца и обяви, че от автомобила слиза дама.

– Кльощава, но скъпо облечена. Има и шофьор. Отвори вратата на колата и ѝ се поклони като на кралица. Сега се обърна… Ами да, познавам го… Да не би да е… руснакът?

– Какъв руснак? – учуди се Лизл.

Фани Бруненмайер обаче разбра.

– Може би Григорий? Дето навремето съблазни нашата Хана, а после правеше мили очи и на Аугусте? Ако е той, тогава зная също коя е и слязла от колата.

Лизл само беше подочула за тези истории, затова вдигна рамене и продължи да разбърква гулаша.

– Кой толкова е слязъл от колата? – попита тя през рамо.

– Пачаврата Серафина – отвърна Фани Бруненмайер. – Назначила Григорий за шофьор, когато се върнала от „Майдорн“.

– Серафина Грюнлинг! – изненада се Елзе. – Дето навремето беше гувернантка в Тъкачната вила, когато още се казваше Фон Доберн?

– Точно тя – процеди през зъби готвачката и остави последната кнедла в голямата чиния. – Само че с Грюнлинг всичко приключи. Разведе се с него.

– Ама защо? – учуди се Елзе. – Та тя забогатя, когато се омъжи за него.

– Така е – съгласи се Фани Бруненмайер. – Но Грюнлинг е евреин.

– Аха – каза Елзе, сякаш това обяснение ѝ беше достатъчно. – А тя какво търси сега в Тъкачната вила?

– Нищо добро във всеки случай! – изръмжа Фани Бруненмайер и се изправи, пъшкайки, за да пусне кнедлите във врящата вода.